

Скрильник А.С., к.е.н, доцент кафедри
ORCID 0000-0001-9622-4217, e-mail: skrylnikas@gmail.com

Скрильник О.О., к.ю.н, доцент
ORCID 0000-0001-9740-3540, e-mail: elenaskrylnyk@gmail.com

Кулакова С.Ю., к.е.н, доцент кафедри
ORCID 0000-0002-7149-0356, e-mail: sicveta@gmail.com
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

Євдокимов А.В., к.е.н., доцент
ORCID: 0000-0002-2491-0557, e-mail: a.evdokimov@econ.sumdu.edu.ua
Сумський державний університет

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РИНКУ ПРАЦІ ТА ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ: ІНКЛЮЗИВНИЙ АСПЕКТ

***Анотація.** Систематизовано сучасні негативні тенденції формування та розвитку ринку праці в Україні. Надано характеристику рівня та структури зайнятості населення України з інклюзивністю, причин безробіття. Розраховано кількість вакансій для населення з інклюзивністю за видами економічної діяльності. Доведено, що оптимізація організаційно-управлінських підходів регулювання ринку праці в Україні має здійснюватися на основі Європейського досвіду побудови інклюзивно-орієнтованого економічного середовища.*

***Ключові слова:** розвиток, інклюзивний розвиток, ринок праці, інституційне середовище, зайнятість населення*

Skrylnik A.S., candidate of economic sciences, associate professor,
ORCID 0000-0003-1428-430X, e-mail: skrylnikas@gmail.com,

Skrylnik E.A., candidate in law, associate professor,
ORCID 0000-0001-9740-3540, e-mail: elenaskrylnyk@gmail.com

Kulakova S.U., candidate of economic sciences, associate professor,
Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University
ORCID 0000-0002-7149-0356, e-mail: sicveta@gmail.com

Yevdokymov A.V., candidate of economic sciences, associate professor
ORCID: 0000-0002-2491-0557, e-mail: a.evdokimov@econ.sumdu.edu.ua
Sumy State University

MODERN TRENDS OF THE LABOR MARKET AND EMPLOYMENT IN UKRAINE: INCLUSIVE ASPECT

***Abstract.** Systematized current negative trends shaping and labor market development in Ukraine. The description of level and structure of employment of the population of Ukraine with inclusiveness, causes of unemployment is given. The number of vacancies for inclusive population by type of economic activity is calculated. It is proved that optimization of organizational and managerial approaches to labor market regulation in Ukraine should be based on the European experience of inclusive economic development*

***Keywords:** development, inclusive development, labor market, institutional environment, employment of the population*

Сучасні зміни в соціально-економічному розвитку України, що зумовлені прискоренням темпів переходу до ринкової економіки та її структурної перебудови, посиленням інтеграції національної економіки на Європейські й світові ринки,

впливають на всі сфери життя і діяльності суспільства. Перш за все нові орієнтири розвитку національної економіки вимагають перебудови підходів до формування політики зайнятості та формування ринку праці в Україні.

Ринок праці, зайнятість населення є найбільш динамічними елементами ринкової економіки, політика формування яких на макрорівні може набути суттєвих змін. Поширення в Україні процесу інклюзивного розвитку національної економіки є не лише відображенням часу і актуальним вектором розвитку економіки європейських країн. Інклюзивний вектор розвитку ринку праці та політики зайнятості в Україні є ефективним кроком до забезпечення повної реалізації прав людини з особливими потребами. Сучасний стан ринку праці в Україні характеризується переважно негативними тенденціями, зокрема: скорочується чисельність зайнятих осіб, зменшення кількості функціонуючих підприємств, прогресує міграція найбільш активної частини населення за кордон, збільшуються обсяги тіньової зайнятості, тощо.

В країнах ЄС найскладнішим та найактуальнішим завданням було і залишається безробіття населення з інклюзивністю, яке є однією з центральних проблем сучасного суспільства. В Україні у 2017 р. рівень безробіття населення з інклюзивністю в середньому складає 72%. Населення країни з інклюзивністю першими потрапляють під удар фінансово-економічної кризи, про що свідчать дані скорочення кількості зайнятого населення у 2014-2015 р.р. Хоча безробіття зростає переважно серед населення похилого віку, економічні причини скорочення чисельності персоналу є основними. Сучасна криза вдарила не тільки по галузях промисловості й будівництва, але й по сектору послуг і в т.ч. фінансовій та страховій сферах, освіті, сфері охорони здоров'я (таблиця 1).

Таблиця 1.

Кількість вакансій за видами економічної діяльності за I півріччя 2018 року [1.4]

Вид економічної діяльності	Кількість вакансій за видами економічної діяльності		Кількість вакансій для населення з інклюзивністю
	тис. одиниць	%	тис. одиниць
Всього	82,4	100,00	30,7
Переробна промисловість	25,5	30,95	7,65
Оптова та роздрібна торгівля	12,8	15,53	7,68
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	8,9	10,80	0,00
Державне управління й оборона, соціальне страхування	4,8	5,83	0,96
Освіта	3,5	4,25	2,28
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	5,1	6,19	3,06
Будівництво	4,8	5,83	2,40
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	3,2	3,88	2,40
Сільське, лісове та рибне господарство	5,4	6,55	1,62
Інформація та телекомунікації	0,7	0,85	0,35
Фінансова та страхова діяльність	0,8	0,97	0,24
Операції з нерухомим майном	1,2	1,46	0,36
Професійна наукова та технічна діяльність	1,5	1,82	0,90
Інші	4,2	5,10	0,84

У загальній кількості вакансій, станом на I півріччя 2018 р., кожна четверта вакансія надійшла від переробних підприємств, 15,33% - оптова та роздрібна торгівля,

10,8 - транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність [3]. Лідерами за кількістю вакансій залишаються висококваліфіковані робітники. У сільськогосподарському секторі - агрономи, трактористи та робітники з обслуговування сільськогосподарського виробництва.

Очевидним є той факт, що безробітні з інклюзивністю є більш проблемною групою, оскільки втрата роботи для них пов'язана з меншою імовірністю виходу зі стану безробіття, порівняно з часткою іншого працездатного населення [2]. Проте, аналіз загальних показників зайнятості й безробіття та їх гендерний розподіл засвідчує, що в Україні для працівників з інклюзивністю існують доволі широкі можливості зайнятості, і в динаміці ці можливості зростають. На основі співставлення кількості наявних вільних вакансій з відповідною кваліфікацією на ринку праці та структури безробітного населення, автором розраховано кількість вакансій для населення з інклюзивністю за видами економічної діяльності. Найбільша частка вакансій, які можуть бути вакантними для населення з інклюзивністю створюються в сфері освіти, охорони здоров'я та надання соціальної допомоги, діяльності у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування, оптової та роздрібної торгівлі.

В Україні не застосовується комплексний підхід до прогнозування потреб виробничої та невиробничої сфер у кваліфікованих працівниках з урахуванням структури національної економіки, а сучасний ринок праці характеризується значною професійно-кваліфікаційною розбалансованістю, що значно гальмує його інклюзивний розвиток.

Основними причинами уповільнення інклюзивного розвитку ринку праці в Україні є наявність високого рівня тіньового ринку у всіх сферах економіки; незареєстрованих форм зайнятості; неофіційних і неврахованих виплат заробітної плати; низький розмір мінімальної заробітної плати [5]. Також прогалиною державної політики на ринку праці слід вважати відсутність чіткої державницької позиції щодо нагальної необхідності підвищення рівня економічної активності та зайнятості населення, зокрема з інклюзивністю [5, ч. 2 ст. 15].

На сучасній стадії соціального розвитку ринку праці в Україні необхідно створювати спеціальні можливості для працівників з інклюзивністю, оскільки структура зайнятості населення змінюється в бік розширення праці у сфері послуг. Це сприятиме формуванню нових моделей трудових відносин між працівником, роботодавцем і державою та закладе підґрунтя для майбутнього інклюзивного розвитку національної економіки України в цілому.

Література

1. *Статистична інформація [Електронний ресурс] / Державний комітет статистики України. – Режим доступу: ukistat.gov.ua*
2. *Інклюзивні інновації в системі соціально-економічного розвитку [Електронний ресурс] / Л.І. Федулова // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2016. – № 3 (25). – С. 56-65. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opi.ua/files/archive/2016/n3.html>*
3. *Офіційний веб-сайт державної служби зайнятості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dcz.gov.ua/control/uk/index>.*
4. *Системна криза в Україні: передумови, ризики, шляхи подолання: аналіт. доп. / Я.А. Жаліло, К. Кононенко, В.М. Яблонський [та ін.]; за заг. ред. Я. А. Жаліла. – К.: НІСД, 2014. – 132 с.*
5. *Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 № 5067-VI // Відомості Верховної Ради України офіційне видання від 14.06.2013 — № 24, стор. 1284, стаття 243 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>*